

Seisukohad Alutaguse valla tuuleenergia eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH esimese etapi aruande osas esitatud ettepanekute ja arvamuste kohta

Arvamuse esitaja ja kuupäev	Kooskõlastuse/arvamuse/ettepaneku sisu	Seisukoht esitatud arvamuse/ettepaneku osas
Maa-amet (03.02.2023 nr 6-3/23/1266-3)	Maa-amet kooskõlastab Alutaguse Vallavalitsuse 20.01.2023 kirjaga nr 7-6/16-1 edastatud Alutaguse valla tuuleenergia eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH esimese etapi aruande tingimuse, et täpsustatakse planeeringu dokumente vastavalt eeltoodud märkustele. Märkustega arvestamata jätmisel võib halveneda maavaravaru kaevandamisväärsena säilimise ning maavarale juurdepääsu osas olemasolev olukord, mistõttu on planeering vastuolus MaaPS § 14.	Kooskõlastatud märkusega. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti kooskõlastamiseks.
	KSH aruande peatükis <i>3.1.8 Mõju pinnasele, sh maavaravarudele, väärtuslikule põllumajandusmaale</i> on märgitud (tsiteerin): „Maardlatest ainsana ulatub planeeringuala kirdeserva Eesti põlevkivi maardla Peipsi uuringuvälja 13. plokki“. Märgime, et seoses tekkinud vajadusega laiendada planeeringuala liitumispunktiks oleva liini või alajaamani, jäävad jäävad planeeringualale täiendavalt Kesavälja liivamaardla (registrikaart nr 0169) ning Tudulinna Tudulinna kruusamaardla (registrikaart nr 0462). Palume täpsustada.	Seoses eelvalikualade täpsustamisega täpsustatakse ka maardlatega seonduv.
	Eriplaneeringu joonise <i>Tuulepargi asukoha eelvaliku joonis</i> kohaselt kattub planeeritud tuulepargi ühendusliini eelvaliku ala Kesavälja liivamaardla (registrikaart nr 0169) ja Tudulinna kruusamaardla (registrikaart nr 0462) ning kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldisega Tudulinna kruusakarjäär (loa nr L.MK.IV-191590, loa omaja Metropol Group OÜ) ja selle teenindusmaaga. Seletuskirjas ei ole käsitletud kattumist maardlate ning kehtiva loaga Tudulinna kruusakarjääri ja selle teenindusmaaga. Seletuskirjas on selgitatud, et eriplaneeringuga ei ole määratud elektrijaama liitumispunktiga ühendava elektriliini auskohta, vaid on määratud maa-ala ühendusliini ehitamiseks. Esitatud on ka tingimused ühendusliini ja selle teenindamiseks vajalike ehitiste ehitamiseks. Muuhulgas on ühe tingimusena märgitud, et kaablikoridori tuleb maksimaalses võimalikus ulatuses kavandada olemasolevate teede koridori. KSH aruande peatükis <i>3.1.8 Mõju pinnasele, sh maavaravarudele, väärtuslikule põllumajandusmaale</i> on märgitud (tsiteerin): „Väljavalitud aladele ei jää maardlaid.“	Seoses eelvalikualade täpsustamisega täpsustatakse ka teemapüstitusest lähtuv seoses maardlate, kaevandamislubade ja liinidega.

	<p>Seega ei ole maavaravarudele juurdepääsuga seoses ette näha ka ebasoodsat mõju.“ Selgitame, et maardlate aladele on võimalik tuulepargiga seonduvaid kommunikatsioone rajada peale maavaravaru ammendumist või kui selleks on saadus MaaPS kohane kooskõlastus või luba. Kui kommunikatsioone soovitakse rajada kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldise teenindusmaale, on vajalik kaevandamisloa omaja nõusolek. Palume KSH aruannet ja seletuskirja täpsustada lähtuvalt asjaolust, et ühendusliini eelvaliku aladel esineb kattumine maardlate ning kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldise ja selle teenindusmaaga, mistõttu ebasoodne mõju maavaradele ei ole välistatud.</p>	
	<p>Informeerime, et taastuvenergia ehitiste ja nendega seonduva taristu maardlate aladele ehitamise lubamise põhimõtted on muutmisel seaduseelnõuga 696 SE, millega saab tutvuda aadressil https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/2ad3cffe-ed19-4c4c-b456-1a77f9bf0ac3. Menetluses olevate MaaPS muudatuste kehtestamise korral palume maardlate aladel edasise planeerimise käigus arvestada uuendatud seaduse põhimõtetega ja tingimustega. Palume hoida Maa ametit kursis planeeringu edasise menetlemisega ja esitada planeering enne vastuvõtmist Maa ametile kooskõlastamiseks.</p>	<p>Võetakse teadmiseks. Korrigeeritud planeeringulahendus edastatakse uuesti kooskõlastamiseks.</p>
<p>Maaeluministerium (02.02.2023 nr 4.1-5/156-1)</p>	<p>Maaeluministerium kooskõlastab Alutaguse valla tuuleenergia eriplaneeringu asukoha eelvaliku eelnõu märkusteta ning KSH esimese etapi aruande eelnõu meie märkustega arvestamise korral.</p>	<p>Kooskõlastatud märkusega. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti kooskõlastamiseks.</p>
	<p>KSH aruande eelnõu jaotises 3.1.8 „Mõju pinnasele, sh maavaravarudele, väärtuslikule põllumajandusmaale“ on märgitud, et võimalikest tuulepargi aladest jääb valikualale nr 1 u 7,9 hektarit väärtuslikku põllumajandusmaad, millest omakorda jääb suurem osa Tagajõe ehituskeeluvööndisse, kuhu tuulikute püstitamine ei ole lubatud. Teine väärtusliku põllumajandusmaa kattumine võimaliku tuulepargi alaga paikneb valikualal nr 4 (väärtusliku põllumajandusmaa pindala on 2,9 hektarit). Mõlema eelnimetatud ala puhul on hindaja seisukohal, et arvestades piirangute, valikuala suuruse ja kavandatavate tuulikute vahekaugustega, ei ole ette näha olulist ebasoodsat mõju väärtusliku põllumajandusmaa säilimisele. Maaeluministerium on KSH hindaja järeldustega nõus.</p>	<p>Võetakse teadmiseks.</p>
	<p>KSH aruande eelnõu jaotises 3.1.8 on ka märgitud, et pinnasele avaldab mõju tuulikute ja nendega seotud taristu ehitamine. Tuulikute ja vajaliku taristu ehitamiseks tuleb vajalik pinnas vähemalt osaliselt eemaldada, seejuures on andnud hindaja soovitus, et väljakaevatud pinnast on võimalik taaskasutada, nt erinevatel</p>	<p>Võetakse arvesse, soovitud täpsustus tehakse.</p>

	<p>täitmistöodel. Palume eelnimetatud soovitus korrigeerida ja esitada nõue, et ehitamise käigus põllumajandusmaalt eemaldatavat huumuskihti/mulda kui äärmiselt olulist taastumatut ressursi ei kasutataks täitmistöodel, vaid väljakaevatud huumuskiht tuleks võimalikult kiiresti ajada laiali samas asuvale põllumajandusmaale.</p> <p>Lisaks oleme aga arvamusel, et KSH esimese etapi aruandest peaks nähtuma, millises ulatuses nähakse ette tuulikute ja nende ehitamise ning eksploatatsiooniga kaasneva taristu rajamiseks vajaliku maa, sealhulgas kogu põllumajandusmaa, kasutus/maahõive.</p>	
Terviseamet (13.02.2023 nr 9.3-4/23/510-2)	Amet on tutvunud esitatud planeeringumaterjalidega ning kooskõlastab Alutaguse valla tuuleenergia eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande.	Kooskõlastatud. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti kooskõlastamiseks.
Transpordiamet (17.02.2023 nr 7.2-1/23/1701-2)	Võttes aluseks planeerimiseaduse ning Transpordiameti põhimääruse, kooskõlastame Alutaguse valla tuuleenergia eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH esimese etapi aruande.	Kooskõlastatud. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti kooskõlastamiseks.
Politsei- ja Piirivalveamet (20.02.2023 nr 2.1-3/2714-2)	Seoses planeeringuala piiride laiendamisega ja ehitatavate elektrituulikute suurima lubatud kõrguse muutmisega, ei ole Politsei- ja Piirivalveametil täiendavaid ettepanekuid. Planeeringus kirjeldatud muudatused ei too endaga kaasa PPA seiresüsteeme pärssivaid tegureid, samuti puuduvad PPA-l planeeringuala laiendamisele mineval maa-alal huvid kinnisvara teenuse vaates.	Kooskõlastatud. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti kooskõlastamiseks.
Kaitseministeerium (21.02.2023 nr 12-1/23/259)	<p>Kaitseministeerium on tutvunud eriplaneeringu dokumentatsiooniga, milles on kajastatud ministeeriumi seisukoht, et eriplaneeringu alal on tuuleparkide rajamine ja elektrituulikute püstitamine võimalik vaid peale Kirde-Eesti tuuleenergeetikale avavate kompensatsioonimeetmete tööle hakkamist, mis toimub eeldatavalt 2024. aastal.</p> <p>Eeltoodust lähtuvalt kooskõlastab Kaitseministeerium kohaliku omavalitsuse tuuleenergia eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH esimese etapi aruande.</p>	Kooskõlastatud. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti kooskõlastamiseks.
Muinsuskaitseamet (23.02.2023 nr 5.1-17.5/102-2)	Muinsuskaitseamet kooskõlastab oma pädevusvaldkonnast lähtudes Alutaguse valla tuuleenergia eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande.	Kooskõlastatud. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti kooskõlastamiseks.
Päästeamet (22.02.2023 nr 7.2-3.3/502-2)	Päästeameti Ida päästkeskus tutvus Alutaguse valla tuuleenergia eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise I etapi aruandega ning ei oma vastuväiteid ning ettepanekuid esitatud dokumentidele.	Kooskõlastatud. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti kooskõlastamiseks.

Keskkonnaministeerium (23.02.2023 nr 7-15/23/309-4)	Keskkonnaministeerium kooskõlastab otsuse eelnõu ja KSH aruande tingimusel, et arvestatakse järgmiste märkuste ja ettepanekutega KSH aruande kohta.	Kooskõlastatud märkusega. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti kooskõlastamiseks.
	Täiendada aruande ptk 2 „Eriplaneeringu seos strateegiliste planeerimisdokumentidega“ seoses sellega, et kliimapoliitika põhialuste dokument on vahepeal läbinud Riigikogus ajakohastamise. 08.02.2023 Riigikogus ajakohastatud „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ näeb ette, et Eesti pikaajaline siht on tasakaalustada kasvuhoonegaaside heide ja sidumine hiljemalt 2050. aastaks ehk vähendada selleks ajaks kasvuhoonegaaside netoheide nullini. Lisaks lisada aruandesse, et 12.05.2021 kiitis Riigikogu heaks riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“, milles lepiti kokku Eesti riikliku kliimaneutraalsuse eesmärk aastaks 2050. „Eesti 2035“ tegevuskava seab 2035. aastaks kasvuhoonegaaside netoheite eesmärgiks 8 mln tonni CO2-ekvivalenti.	Võetakse arvesse, soovitud täpsustus tehakse.
	Käsitleda KSH aruandes kliimarisikide hindamist, st kas ja kuidas võivad kliimamuutuste mõjust tingitud riskid kavandatavat tegevust negatiivselt või positiivselt mõjutada, sh hinnata kavandatava tegevuse mõju koosmõju kliimamuutuste riskidega.	Kliimamuutustega seonduvaid mõjusid (riske) oli kooskõlastamisele saadetud KSH aruandes käsitatud <i>Mõju kliimamuutustele</i> peatükis. Selguse huvides muudetakse vastava peatüki pealkirja järgmiselt: <i>Mõju kliimamuutustele ja kliimamuutustega kaasnevad mõjud</i> . Lisaks täiendatakse ka kõnealuses peatükis kliimamuutustega kaasnevate mõjude osa.
	KSH aruande ptk 3.2.1 „Müra ja vibratsioon“ (lk 109) on kirjas, et <i>Eestis on madalsageduslik müra normeeritud eluruumides sotsiaalministri 4.03.2002 määrusega nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid“</i> . Samuti on märgitud, et seejuures on madalsagedusliku müra osas tegemist soovituslike normidega, mis on esitatud heli sagedusspektri lõikes. Märgime, et tegelikult saab Sotsiaalministeeriumi hinnangul nimetatud määruses sätestatud madalsagedusliku müra tasemeid pidada siduvateks, mitte soovituslikeks. Lisaks on KSH aruande lk 110 märgitud, et <i>riikliku madalsagedusliku müra hindamise juhendi puudumisel on asjakohane kasutada Soome vms analoogset hindamismetoodikat</i> . Määruses nr 42 on määratud meetodid madalsagedusliku müra hindamiseks.	Sotsiaalministri määruse nr 42 lisa 1 sätestab madalsagedusliku müra häirivuse hindamise kriteeriumid. Samas on lisa 1 öeldud, et tegemist on soovituslike helirõhutasetemega, samuti on ka määruse § 4 lg 4 viidatud lisale 1 kui soovituslikule. Seega KSH aruandes säilitatakse senine sõnastus ning lisatakse juurde täpsustus Keskkonnaministeeriumi kirjast: „Märgime, et tegelikult saab Sotsiaalministeeriumi hinnangul nimetatud määruses sätestatud madalsagedusliku müra tasemeid pidada siduvateks, mitte soovituslikeks“.

		<p>Sotsiaalministri määrus nr 42 sätestab müra mõõtmise ja hindamise meetodid, kuid ei anna suuniseid madalsagedusliku müra arvutamiseks ja hindamiseks. Mõõtmiste teostamist saab rakendada vaid olemasolevate tuulikute korral, kavandatavate tuulikute korral on müra hindamiseks vajalik teha aga prognoosarvutusi. KSH aruandes on madalsagedusliku müra hindamise all silmas peetud vastavate arvutuste tegemist. Seega jäetakse KSH aruandes lk 110 alles kirjas viidatud ettepanek, kuid selle sõnastust täpsustatakse järgmiselt: „Riikliku madalsagedusliku müra arvutamise ja hindamise juhendi puudumisel on asjakohane kasutada nt Soome vms analoogset hindamismetoodikat“.</p>
<p>Elering AS (16.02.2023 nr 11-4/2023/49-2)</p>	<p>Palume eriplaneeringus tuulepargi ühendusliini osas arvestada, et kõik ristumised Eleringi taristuga ja kaitsevööndis planeeritavad tegevused tuleb kooskõlastada Eleringiga. Elektripaigaldiste puhul tuleb arvestada paigaldiste kaitsevööndiga, kus on piiratud tegutseda. Kaitsevööndi ulatus ja kaitsevööndis tegutsemise kord on sätestatud ehitusseadustiku §70 lõike 8 alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri määrusega 25.06.2015 nr 73.</p>	<p>Võetakse arvesse ja seletuskirja täiendatakse. Esitatud tööd korrigeeritakse (alad 2...8 jäetakse välja) ja materjal esitatakse uuesti arvamuse andmiseks.</p>
<p>Rahandusministeerium (21.02.2023 nr 15-3/503-2)</p>	<p>KOV EP planeeringuala jääb suures osas riikliku tähtsusega rohevõrgustiku tugiehk tuumalale, vaid Oonurme ja Sahargu piirkonnas puudub osaliselt rohevõrgustikuks määratud ala. Maakonnaplaneeringuga on määratletud arendustingimused rohevõrgustiku aladel, mis üldistatult lähtuvad põhimõttest, et arendustegevus ei tohi ohustada rohevõrgustiku toimimist, sh läbi lõigata tugialasid või rohekoridore. Maakonnaplaneeringuga määratletud arendustingimuste eiramine saab takistuseks tuulepargi rajamisel.</p>	<p>Lähtuvalt laekunud arvamustest vähendatakse eelvalikuala pinda olulisel määral, alles jääb eelvalikuala 1.</p> <p>Eelvalikualale jääva tugiala pindala on 818 km², tugiala looduslike alade pindala on 809 km², tugiala looduslike alade protsent on 98,9%. Kui võtta ühe tuuliku jaoks vajalikuks rajatiste (halvimal juhul raadamist vajava loodusliku ala) pindalaks 3 ha, tuleb 10 tuuliku korral vastavaks mahuks 30 ha, 15 tuuliku korral 45 ha, 20 tuuliku korral 60 ha. Olenevalt tuulikute arvust on eelduslik vähenemine alla 0,1%, seega jääb looduslike alade osakaaluks enam kui 98,8%, mis on maakonnaplaneeringu ptk 3.1.3-ga kooskõlas.</p>

	<p>Palume täpsustada, kas detailses lahenduses on võimalik tuulepargi elektrituulikute eelvaliku alade piiri täpsustada, st kas elektrituulikute tiivik võib ulatuda üle ala piiri või mitte?</p>	<p>Võetakse arvesse ja labade käsitus lisatakse seletuskirja. Vastavalt kehtivale õigusele ei saa ulatuda labad, kui ehitise osad, üle ehitise ehitamiseks kavandatud eelvalikuala piiri.</p>
	<p>Planeerimisseaduse § 95 lg 8¹ kohaselt võib KOV EP teha ettepaneku maakonnaplaneeringu muutmiseks. Nimetatud ettepanek peab olema igakülgsest kaalutud ja põhjendatud. Seetõttu palume täpsustada, mis osas ja millistel põhjustel ettepanek maakonnaplaneeringu muutmiseks tehakse.</p>	<p>Võetakse arvesse, seletuskirja täiendatakse. Ptk 2.1.4 täiendatakse viimane lõik järgnevalt: <i>Koostatav eriplaneering on kehtivat maakonnaplaneeringut muutev, kuna maakonnaplaneeringus ei ole Alutaguse valda potentsiaalset tuuleparki kavandatud. Maakonnaplaneeringus on kavandatud tuulepargid Narva-Jõesuu linna, Toila valla ja Lüganuse valla territooriumitele. Tulenevalt peale maakonnaplaneeringu kehtestamist ilmnenud riigikaitsealsetest tingimustest ei ole võimalik Läänemere ja Peipsi järve vahelise Tammiku-Iisaku suunalisest mõttelisest joonest ida suunas tuuleparke rajada. Sellega väheneb maakonnaplaneeringuga kavandatud potentsiaalse tuulepargi ala ligikaudu poole võrra ning kogu kõrge tuulepotentsiaaliga ala jääb samuti mõttelisest joonest ida poole. Et tagada maakonnas võimalikku tuuleenergia tootmist vähegi sarnases mahus, mida nägi ette maakonnaplaneering enne riigikaitsealsete piirangute tekkimist, on põhjendatud maakonnaplaneeringu muutmise Alutaguse valla eriplaneeringuga kavandatud asukoha eelvaliku ulatuses.</i></p>
	<p>Planeerimisseaduse § 2 lg 3 kohaselt planeeringu koostamise käigus läbiviidavale keskkonnamõju strateegilisele hindamisele kohaldatakse planeerimisseadusest tulenevaid menetlusnõudeid. Nõuded keskkonnamõju hindamise aruande sisule ja muudele tingimustele tulenevad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest. Seega ei kohaldu planeerimismenetluses keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses toodud KSH menetlusnõuded, sh sätted, mis reguleerivad KSH aruande vastavaks tunnistamist. Sellest tulenevalt palume korrigeerida „Alutaguse valla eriplaneeringu asukoha</p>	<p>Võetakse arvesse, volikogu eelnõud korrigeeritakse.</p>

	<p>eelvaliku otsuse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande vastuvõtmine ja planeeringuala muutmine“ punkti 1 (jätta ära vastavaks tunnistamine).</p>	
	<p>Planeeringuala on laiendatud Tudulinna, Lemmaku ja Rannapungerja külade territooriumitel. Planeeringuala piiri korrigeerimise põhjuseks on asjaolu, et ka ühendusliin on kehtiva õiguse kohaselt tuulepargi ehk olulise ruumilise mõjuga ehitise ala. Palume täpsustada, kas tuulepargi ühendamine põhivõrguga on kavandatud maakaabliga või õhuliiniga või maakaabel kombineeritult õhuliiniga. Juhime tähelepanu, et maakaabli rajamine, erinevalt õhuliinist, pole planeeringukohustuslik tegevus. Seega, kui tuulepark ühendatakse põhivõrku kasutades maakaablit, siis on võimalik see rajada projekteerimistingimuste alusel. Planeeringu võib selleks koostada, kuid see ei ole kohustuslik.</p>	<p>Palume Rahandusministeeriumil täiendavalt selgitada, kuidas pole maakaabelliin elektrijaamast liitumispunktini tuulepargi osa, aga õhuliin on tuulepargi osa. Võrgueeskiri, mille alusel on olulise ruumilise mõjuga ehitised määratud, ei näe sellist eristust ette.</p>
	<p>Planeerimisseaduse § 99 lg 1 ja 2 kohaselt tehakse KOV EP asukoha eelvalik koostöös valitsusasutustega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi planeering käsitleb. Planeeringu asukoha eelvalikusse kaasatakse valdkonna eest vastutav minister, isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada, isikud, kes on avaldanud soovi olla eelvaliku tegemisse kaasatud, samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu elluviimise vastu, sh valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu. Arvestades eeltoodut ja tagamaks, et planeeringu koostamisse oleks kaasatud kõik ettenähtud menetlusosalised, palume teil hinnata, kas planeeringuala laiendamisest tulenevalt on vajalik planeerimismenetluses tagasi minna ja protsessi mingis osas uuesti korrata.</p>	<p>Võetakse teadmiseks.</p>
<p>Oonurme Külaselts 27.02.2023</p>	<p>Meie, allakirjutanud, Oonurme Külaseltsi liikmed, Oonurme, Peressaare, Kellassaare ja Sahargu külade elanikud ja kinnisvara omanikud ning nende pereliikmed, kelle elukorraldust planeeritav tuulepark otseselt mõjutama hakkab, ei ole nõus tuulepargi rajamisega EP-ga ettenähtud piirkonda. Oleme seisukohal, et EP ja KSH ei ole läbi viidud läbipaistvalt ja piisavalt kohalikke elanikke kaasates, ei ole arvestatud tuulepargi mõjuga loodusele, keskkonnale ja inimestele, kes piirkonnas elavad.</p> <p>Meie arvates on lubamatu tuulepargi rajamine Alutaguse loodus- ja metsamaastikku, kus esineb arvukalt looduskaitse all olevaid liike. Tuulepargi rajamine Alutaguse valda EP-ga ettenähtud piirkonda tooks kaasa unikaalse loodus- ja meie tavapärase elukeskkonna kadumise.</p>	<p>Võetakse osaliselt arvesse. Lähtuvalt huvitatud isiku huvist ja antud arvamuse esitaja arvamusest jäetakse alles vaid ala 1 ning eemaldatakse alad 2-8.</p> <p>Planeerimisprotsess on olnud planeerimisseaduse kohane ja avalik. Avalikud arutelud on toimunud 16.11.2021 ja 25.01.2022 Tudulinna raamatukogus/kogukonnamajas ja aruteludest oli võimalik osa võtta ka Teamsi vahendusel.</p>

		<p>Planeeringumenetlusse on kaasatud 52 piirkonna elanikku/maaomanikku (sh need, kes on ise avaldanud soovi olla kaasatud. Nii Oonurme külaselts (mare.rennel@gmail.com) kui ka Sahargu külaseltsi (sahargu@hotmail.ee) on planeeringu algatamisest olnud kaasatud.</p> <p>Eriplaneeringut puudutav info on nii valla veebilehel https://www.alutagusevald.ee/eriplaneering kui ka tuulepargi veebilehel www.alutagusetuulepark.ee.</p>
	<p>Aruande kohaselt on KSH läbiviimisel eeldatud, et EP alale rajatakse kuni 250 m tipukõrgusega tuulikud. On teada, et Eestis ei ole paigaldatud sellise kõrgusega tuulikuid ning ka mujal maailmas on nii kõrged tuulikud pigem avameres. See seab kahtluse alla teostatud uuringute tõsiseltvõetavuse, kuna võrreldavaid andmeid ja uuringuid sellise kõrgusega tuulikutest, mis paikneksid metsaalal ei ole piisavalt.</p> <p>Keskkonnaameti koostatud dokument, millest lähtuvad ka KSH-s ja ka Alutaguse valla üldplaneeringus toodud puhverala suurused, on kehtestatud arvestades tuulikutega kõrgusega kuni 160m. Võib eeldada, et väiksemate tuulikute mõju elustikule on suurematega võrreldes oluliselt väiksem, mistõttu ei ole põhjendatud kasutada 250m kõrguste tuulikute puhul sama puhverala. Puhveralade suurused on kehtestatud ajal, mil suurimad tuulikud olid oluliselt madalamad.</p> <p>Samuti, kuigi tuulikute paiknemise nõuetes on selgelt kirjas, et alla 1000m majadest tuulikuid ei tule, on siiski EP asukoha eelvaliku joonisel neljakümnest tuulikust osad aktiivses kasutuses hoonetele lähemal kui 1000m.</p> <p>Seoses tehnoloogia arenguga on tuulikute kõrgused oluliselt suurenenud võrreldes puhveralade kehtestamise aja tuulikute kõrgustega, mistõttu ei arvesta riiklikult kehtestatud ja EP-s ning KSH-s kasutatud puhveralad tänapäevaste tuulikute kõrgustega. Eestis ei ole paigaldatud varasemalt 250m kõrguseid tuulikuid, mistõttu ei ole varasemat kogemust ega uuringuid tuulikute mõjust elukeskkonnale Eestis.</p> <p>Samuti ei ole puhveralade joonistamisel kinni peetud kõigist määratud normidest ja elamud on jäänud osaliselt puhverala sisse.</p>	<p>Tööd korrigeeritakse ning alad 2...8 jäetakse välja asukoha eelvalikute aladest välja.</p> <p>Puudub konkreetne ettepanek. KSH juhteksperdi hinnangul on hinnatud lahendus ja hindamine ise asjakohased.</p> <p>Selgitame lisaks, et ainus mõju, mis tänu tuulikute kõrguse suurenemisele kindlasti muutub on nende nähtavus. Olenevalt tuulikute paigutusest maastikus võib muutuda ka tuulikute poolt põhjustatava varjutuse mõju ulatus.</p> <p>Väiksema võimsusega ja madalamate elektrituulikutega tuuleparkide mõjud on hoopis suuremad. Nimelt paigutatakse madalamaid tuulikuid üksteisele lähemale ja tihedamalt, mis tähendab, et sama suure tuuleenergeetika ala peale on rohkem müra ning varjutust tekitavaid tuulegeneraatoreid ja nende summaarne mõju võib olla suurem. Rusikareegli kohaselt paigutatakse tuulikuid valdavate tuulesuundade suhtes teineteisest minimaalsele kaugusele 3 x rootori diameeter ning muudes suundades 5 x rootori diameeter. Nt Vestas V162-6.0 MW tuulikute vahekaugused teineteisest oleks seega lähtuvat rootori diameetrist 162 m</p>

		<p>minimaalselt 486 m ja keskmiselt 810 m. Vestast V90-2.0 MW™ IEC IIA/IEC S, mille rootori diameeter on 90 m, minimaalsed vahekaugused oleks teineteisest 270 m ja keskmiselt 450 m. Seega väiksemad elektrituulikud oleks paigutatud ligikaudu 2 korda tihedamalt, kui suuremad tuulikud ja väiksemate tuulikute summaarne mõju oleks selle tõttu suurem. Nt www.vestas.com andmetel on maksimaalne müratase vahetult tuuliku läheduses Vestast V90-2.0 MW tuulikul 104 dB(A) ning Vestas V162-6.0 MW tuulikul 104,3dB(A) ehk müratasemed on ligikaudu sarnased. Seega asjaolu, et suuremad tuulikud on kõrgemad (müratekitaja on vastuvõtjast kaugemal ja tuulikud on hõredamalt paigutatud), vähendab tuulepargi summaarseid mõjusid.</p>
	<p>Ei saa nõustuda KSH aruandes toodud järeldusega, et kuna puhveranalüüsi käigus välistati keskkonnakaitseks ja ka asustusest lähtuvalt väärtuslikumad piirkonnad, siis ei tuvastatud ka välismõjude analüüsi tulemusena kavandatava tegevuse elluviimisel olulisi ebasoodsaid mõjusid. KSH lugemisel selgub, et tuulepargi rajamisel ettenähtud piirkonda on oluline ebasoodne mõju nii loodusele kui inimestele, kuid KSH järelduste osas on seda mingil põhjusel eitatud või püütud maandada järgmises etapis läbiviidavate uuringutega, mille läbiviimise oleks võinud lahendada KSH raames. Mõju maandamise meetmena on KSH aruandes toodud tuulikute rajamise järgne seiramine, mis ei ole piisavaks riske maandavaks meetmeks, kui tegemist on kaitstavate liikidega, kuna see ei võimalda ohtu ennetada. EP alal elavad mitmed liigid sh I kaitsekategooriasse kuuluvad liigid, kellele Keskkonnaameti hinnangul omavad tuulikud ebasoodsat mõju2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lendorav, kelle elupaikade sidusust võib uute joonobjektide rajamine oluliselt kahjustada. - Metsakanalised (nt metsised) väldivad tuuleparkide alasid. Häiringute tõttu ei pruugi linnud enam kasutada tuulepargi alal või läheduses olevat elupaika või kasutavad seda harvemini, mille tulemuse populatsiooni jaoks kasutatava elupaiga pindala väheneb. 	<p>KSH on arvestanud kõikide Eesti Looduse Infosüsteemis EELIS toodud kaitsealuste loodusobjektidega. Lisaks viidi protsessi käigus läbi täiendavad uuringud ning seati leevendus- ja seiremeetmed. Mõju hindamisel on lisaks uuringute tulemustele arvestatud ka erialase teaduskirjandusega. Mõju hindamisel on käsitletud kõiki asjakohaseid mõjuvaldkondi, sh kumuleeruvaid mõjusid.</p>

- Nahkhiired, kelle puhul tuulikud põhjustavad nii suremust (nii otseste kokkupõrgete kui barotrauma tõttu, kusjuures tuuleparkides võib hukkuda isegi enam nahkhiiri kui linde) kui elupaikade kadu või elupaikade kvaliteedi langust.

EP ala näol on tegemist metsamassiiviga, mis on osaliselt inimtegevusest puutumatuks loonud sobivad elupaigad paljudele kaitsealustele liikidele, samuti suurulukitele (karu, ilves, põder, hunt, metskits). Lisaks on loodusliku voolusängiga Tagajõgi oma lisajõgede ja lamminiitudega oluliseks toitumisalaks paljudele sh kaitsealustele linnu- ja loomaliikide (kaljukotkas, kalakotkas, merikotkas, suur- ja väike- konnakotkas, saarmas jt).

Eesti Ornitoloogiaühingu (2021) poolt läbiviidud analüüsi järgi on sidususe säilitamiseks metsise mängualadest 10 km raadiuses vajalik hoiduda looduslike elupaikade sidusust vähendavatest arendustest ja maakasutusest. Samuti on Eesti Ornitoloogiaühing esitanud ettevaatusprintsipi lähtuva seisukoha, et tuulepargid on metsaelustikku, sh metsist, oluliselt kahjustavad objektid ja tuuleparkide rajamine metsamaadele peab olema kõikjal keelatud.

Rahandusministeeriumi 2021 aastal tellitud uuringus merealal tuulikute paigaldamise mõju lindudele on Eesti Ornitoloogiaühing välja toonud, et kuna lindude rände kohta Eesti territoriaalmerel ja majandusvööndis on teadmisi vähe, siis vaatamata sellele, et arendusaladeks on valitud piirkonnad väljaspool linnustiku jaoks tundlikke alasid (sh rändekoridore), tuleb iga arendusprojekti keskkonnamõjude hindamise eel või ajal läbi viia vähemalt kahe aasta rändeperioode hõlmav lindude radaruuring paralleelselt visuaalsete vaatlustega. See võimaldab modelleerida liigipõhiseid hukkumisriske ning vajadusel soovitada ja rakendada leevendusmeetmeid. Metoodika peaks üldjoontes jälgima Saksamaal standardina kehtestatud uuringuprotokolli (BSH, 2013).

KSH-s on välja toodud, et hindamisel arvesse võetud mõjude kumuleerumisega, samas ei ole selgitatud, kuidas täpselt kumulatiivsed mõjud on arvesse võetud või millest lähtudes kumulatiivset mõju on hinnatud. Keskkonnaamet on leidnud, et vältimaks ohustatud või kaitsealuste liikide populatsioonide kahjustamist, tuleks tuuleparkide kumulatiivsete mõjude ulatus selgitada välja enne tuuleparkide arendamise järgmist lainet. Nimetatud hindamisi ei ole läbi viidud. Sellest lähtub ka

	<p>Keskkonnaameti soovitus arvestada planeerimisel ulatuslikke looduslikke alasid (riikliku tähtsusega rohevõrgustiku tuumalad ja koridorid) tervikuna, tagamaks seeläbi ka üksikute kaitstavate elupaikade säilitamise asemel ohustatud liikide elupaikade terviklikku säilimist.</p> <p>Seega põhjustab tuulepargi rajamine olulisi ebasoodsaid mõjusid loodusele, mida ei ole arvesse võetud KSH aruandes. Kumulatiivseid mõjusid (EP kohaselt võimalik rajada kuni 40 tuulikut) ei ole hinnatud. Ei ole põhjust arvata, et eelvaliku kinnitamisel ei rajata maksimaalset arvu tuulikuid, mistõttu on kumulatiivse mõju hindamine äärmiselt oluline.</p> <p>Samuti ei ole meile teadaolevalt EP asukoha eelvaliku joonisele kantud korrektselt kõiki looduskaitsete piirangutega alasid (nt lendorava püsielupaiku), samuti kaitsealuste liikide leiukohti, mistõttu on oht, et KSH ei ole läbi viidud arvestades kõiki asjaolusid ning piiranguid.</p>	
	<p>KSH-s ei ole välja toodud, millistele andmetele tuginedes on tehtud järeldus, millist müra tuulegeneraator või planeeritav tuulepark tekitab ning millistele andmetele tuginedes on määratud mõju hinnatud. EP ja KSH aruandes on lubatud tagada kohalikele elanikele normatiivne müratase. KSH läbiviimisel on arvestatud allikaga, mis analüüsib mürataset linnakeskkonna pargis, mida ei ole võimalik kasutada võrdlusmaterjalina hindamaks mürataset ja liikide mürataluvust loodus- või metsakeskkonnas. Kaitsealused liigid vajavad puutumatu keskkonda ning on erinevad neist lindudest, kes pesitsevad linnapargis. On võrreldud omavahel võrreldamatuid asju, mistõttu ei saa ka järeldused olla tõesed.</p> <p>EP ala näol on tegemist hõreda inimasustusega metsamaastikuga, kus ei ole millegagi võimalik kohalikele elanikele kompenseerida vaikuse asendumist linnakeskkonna normatiivse müraga. Tegemist oleks olulise elukvaliteedi langusega inimeste jaoks, kes on harjunud elama või teadlikult valinud elamiseks (või ka puhkamiseks) Alutaguse looduskeskkonna vaikuse ja rahu.</p> <p>Ka ei ole arvestatud madalsagedusliku vibratsiooni levikuga tuuliku posti kaudu alla maapinda ja sealt edasi. Mõõtmistega on küll tõestatud, et selle vibratsiooni amplituud pole inimese tervist ohustav, aga jõudes elamuteni, võib see ebasoodsatel tingimustel tekitada seinte, mööbli jms resonantsi, mis mõjutab seal viibivaid</p>	<p>KSH käigus viidi läbi müratasemete modelleerimine lähtudes nõu halvimast ehk maksimaalsest müraolukorrast ning kasutatud on rahvusvaheliselt tunnustatud meetodikat. Müratasemete normeerimise aluseks on vastavad määrused ja need rakenduvad ka maalise asutusega piirkondades ehk müra normide väljatöötamisel ei ole arvestatud ainult linnakeskkonnaga (nagu on kirjas väidetud). Lisaks on KSH aruandes käsitletud madalsagedusliku müra temaatikat, tuginedes mh teaduskirjandusele.</p> <p>Erinevatele loomaliikidele avalduva müra mõju analüüsimisel (sh mõju avaldavate müratasemete määramisel) on arvestatud teaduskirjandusega ning tuginetud ka KSH raames läbi viidud elustiku uuringutele ja uuringuid koostanud ekspertide teadmistele/kogemustele. Seega on mõjusid hinnatud teadaoleva asjakohase info põhjal ning sõltuvalt mõju hindamise tulemustest ka seatud</p>

	<p>inimesi. Juhime tähelepanu, et siinses piirkonnas on pinnases paene aluspõhi, kus mullakihi paksus on kohati vaid paarkümmend sentimeetrit. Oleme reaalselt kogunud madalsageduslikku müra, häirivat jõminat, mis kaasneb kilomeetrite kauguselt metsaveotraktori tööga - õues häält kuulda ei ole, küll aga on kuulda jõminat toas. Piirkonnas on majasid, mille vundamendid on rajatud pae peale. Seega tundmatuid mõjutegureid palju: kaugus tuulikute, maapinna geoloogia, elamu konstruktsioon, tuulikute vibratsiooni kumulatiivne mõju olukorras, kus elamu saab tuulikutest nõ ümbritsetud olema. Tuulikute madalsagedusliku vibratsiooni levikut on ebapiisavalt uuritud, mistõttu ei ole välistatud olulise kahju tekitamine nii inimestele kui elusloodusele.</p> <p>Kuna KSH läbiviimisel ei ole aluseks võetud võrreldavaid andmeid, mistõttu ei saa ka KSH tulemus olla adekvaatne ja tegelikkusele vastav. KSH dokumendis toodud mudelid on tehtud arendajatele kõige soodsamate tingimuste juures, ei ole arvesse võetud heli ja madalsagedusliku vibratsiooni levikut soodustavaid tingimusi.</p>	<p>leevendusmeetmeid olulise ebasoodsa mõju vältimiseks.</p> <p>Käesoleva EP etapi eesmärk on tuulikute arendamiseks potentsiaalsete asukohtade valiku tegemine ning ka mõju hindamisel lähtutakse üldisemast tasemest. Järgmises etapis, kui on selgunud tuulikute täpsed asukohad hinnatakse mõjud, sh teostatakse müra modelleerimised ka täpsemalt üle, arvestades sh käesoleva KSH tulemusi.</p> <p>Vibratsiooni osas saab välja tuua, et tuulikute kasutamisaegne vibratsioon on tehnoloogiliste lahendustega viidud miinimumini. Nimetatud asjaolu on vajalik eelkõige tuuliku stabiilsuse tagamiseks. Tagamaks turbiini püsivust, rajatakse turbiinide vundamendid massiivsed ja sobiva konstruktsiooniga (arvestades piirkonna ehitusgeoloogilisi tingimusi), mis tagab minimaalse vibratsiooni tuuliku vundamendis ja seda ümbritsevas pinnases. Mõõtmised tuulikuparkides on näidanud, et üksikutel ajahetkedel on mõõdetud inimese tundlikkust ületavaid vibratsioonitasemeid ja seda vaid otseselt tuulikute vahetus läheduses (tuuliku vundamendi jalamil). Tuulikust eemal on vibratsiooni tasemed allapoole inimese tajuvuslāve. Eelnev info on esitatud ka KSH aruandes.</p>
	<p>Välja on toodud, et tuulikud (müra, vibratsioon, valgus, varjutus) mõjuvad inimese vaimsele ja füüsilisele tervisele. Nt kahtlustatakse seost püsiva vibratsiooni või madalsagedusliku heli ja epilepsia vahel. Ka on faktiliselt tõendatud, et teatud olukorras võib tuulikul olla inimese tervisele negatiivne mõju. Seda kinnitab Prantsuse kohtu otsus aastast 2021, kus kohus otsustas, et konkreetsel juhul oli tõendatud tuulikute negatiivne mõju hagejate tervisele.</p>	<p>Käesoleva KSH käigus teostati varjutuse modelleerimine lähtudes halvimalt olukorras. Reaalsed tuulikute asukohad pannakse paika järgmises etapis ning varjutusega kaasnevad mõjud hinnatakse (modelleeritakse) üle.</p>

	<p>KSH-s on välja toodud, et varjutuse pikaajalisel esinemisel on täheldatud eeskätt siseruumides viibivale inimesele häirivat toimet. Järjestikuse üle 30 minuti kestva valguse vilkumise tõttu on täheldatud inimesel stressi ja keskendumisvõime halvenemist (Brinckerhoff, 2011). Samuti puuduvad Eestis varjutuse esinemisele kehtestatud normid või üldtunnustatud juhenddokumendid. On välja toodud, et varjutus on reaalselt oluline asukohtades, kus tuulik on nähtav, 160 m rootori diameetriga tuulikute puhul on mõjuala kuni u 1600 m. EP eelvaliku jooniselt lähtub, et mitmed antud piirkonna eluhoonetest jäävad just selle ala sisse.</p> <p>Tehtud <i>real case</i> varjutuse modelleeringust järeldatakse, et võimalike tuulepargi alade lähiala elamualadel on varjutuse 30 h/aastas soovitatav tase tagatud (<i>worst case</i> olukorras üksikutel elamualadel ületatud). Kokkuvõtvalt tõdetakse, et tuulikute detailse lahenduse koostamisel tuleb tuulikute asukohtade optimeerimise või leevendavate meetmete rakendamise kaudu tagada soovituslikud varjutuse tasemed. Selline lahendus ei ole meile aktsepteeritav.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt ei saa piisava kindlusega väita, et tuulikud on ohutud inimese tervisele ja mõju KSH-s piisavalt hinnatud.</p>	<p>Konkreetses asukohas ja ajahetkel esineda võiva varjutuse hindamiseks kasutatakse varjutuskalendrid. Kuna asukohavaliku etapis on tuulikute paigutus tinglik, siis varjutuskalendrid elamualadele (retseptorpunktidele) ei koostatud. Varjutuskalendrite koostamine on asjakohane eriplaneeringu detailse lahenduse koostamise käigus, kui on teada tuulikute täpsed asukohad. Varjutuskalendrite alusel saab täpselt hinnata, kas ja millal ning mis tingimustel varjutus konkreetses punktis (nt elamu juures) esineb ning tulemustest lähtuvalt seada vajadusel ka leevendusmeetmeid (nt vajalikuks ajahetkeks tuuliku(te) töö peatamine vms).</p>
	<p>KSH-s ei ole hinnatud öise valgusreostusega kaasnevaid mõjusid. Tuulikud on öisel ajal valgustatud ja nendega kaasneb valgusreostus, mis on oluliseks elukeskkonda mõjutavaks teguriks.</p>	<p>Tuulikute öine valgustus on minimaalne ja piirdub vaid masti kõrgusgabriidi tähistamiseks punase tulega. Tuli on vajalik lennuohutuse tagamiseks. Kuna tuli paikneb maapinnast tunduvalt kõrgemal ei põhjusta see olulise määral valgusreostust tuuliku lähialal. Kaugemalt võib tuli olla nähtav, sõltudes seejuures ilmastiku- ja maastikutingimustest. Samas arvestades elamute kaugusi ei põhjusta tuuliku öine valgustus olulist ebasoodsat mõju.</p>
	<p>KSH kohaselt on piirkonna põhjavesi nõrgalt kaitstud või kaitsmata ja mõju võib olla põhjaveele nii ehitus kui kasutusetapis. Samas järeldatakse ilma piisavate põhjendusteta, et kuna lähimad kasutuses majapidamised, kus paiknevad salv- või puurkaevud jäävad vähemalt 1 km kaugusele, siis arvestades tegevuse iseloomu ning joogiveekaevu ja tuulepargi ala vahelist kaugust ei ole seoses tuulepargi ala arendamisega ette näha ebasoodsat mõju piirkonna elanike joogiveevarustuse säilimisele. Kasutusaegsed mõjud on KSH põhjal seotud võimalike avariolukordadega, kus tuulikutes kasutatav õli võib sattuda pinnasesse. Tuulikute</p>	<p>Kuigi Eestis puuduvad soovituslikud tuulikute kaugused joogiveehaaretest, siis nt Iirimaa vastavas juhendis (DAERA, 2015/2019) on soovitatud tuulepargid kavandada 250 m kaugusele joogiveehaaretest. Käesoleva EP lahendusest lähtuvalt jäävad lähimad majapidamised, kus paiknevad salv- või puurkaevud vähemalt 1 km kaugusele. Seega on soovituslik kaugus</p>

	<p>vundamendid takistavad teatud ulatuses ka põhjavee liikumist. Puudub analüüs, mis arvestaks tegelike kohalike oludega, mistõttu oht põhjaveele võib olla oluliselt alahinnatud.</p>	<p>joogiveehaaretest mitmekordselt täidetud ning põhjavee kvaliteedile või liikumisele olulist ebasoodsat mõju ette näha ei ole. Lisaks on kasutusaegse avariiolekorra esinemine vähetõenäoline.</p>
	<p>EP alal tegutseb mitu aktiivset jahiseltsi ja EP alad on suurepärased jahialad, mida hinnatakse ka Eestist väljaspool. Keskkonnaameti uuringu kohaselt vähendab tuulepargi rajamine loomade arvukust, nt vajavad suured kiskjad ja sõralised eelkõige suuri, vähese inimõjuga elupaiku ja isegi inimõjule mitte kuigi tundlikud metskitsed ja halljänased väldivad tuuleparke.</p> <p>Loomade arvukuse vähenemine mõjutab negatiivselt kohalike jahiseltside tegevust ning tuulikute rajamine takistab aladel jahiturismi arendamist, mis on perspektiivne tegevusala ja potentsiaalne sissetulekuallikas kohalikele elanikele.</p>	<p>KSH aruandes on käsitletud ulukitele kaasnevaid mõjusid, arvestades seejuures asjakohast teaduskirjandust. Vastava teema käsitluse juures on kokkuvõtvalt toodud, et elustikule tuuleparkide rajamise ja kasutamisega kaasnevad mõjud on liigispetsiifilised ning pikaajaliste mõjude, sh võimalikud kohanemised tuuleparkidega kohta on andmeid vähe. Küll aga on oluline tagada väärtuslikumate ja inimtegevusest puutumate alade säilimine ning vältida nendel aladel tuulikute rajamist. Sellised alad pakuvad varjupaiku erinevatele liikidele. Seejuures on tuulepargialade asukohtade valikul ka väärtuslikumaid alasid välditud.</p> <p>Lisaks saab siinkohal välja tuua, et võimalikud tuulepargialad 2...8 jäetakse EP-st välja.</p>
	<p>Metsa raadamine tuulepargi kommunikatsioonide ja montaažiplatside jaoks hävitab väärtuslikku metsamaad ning kohalike jahiseltside jahialad. Maakonnaplaneeringu kohaselt on tuulegeneraatorite, mobiilsidemastide, vesiehitiste ja teiste maastikul domineerima jäävate objektide ehitamine väärtuslikele maastikele üldjuhul keelatud. Erandkorras ehitamise kavandamisel väärtuslikele maastikele tuleb igal konkreetsel juhul lähtuda maastikuanalüüsist ja kaaluda detailplaneeringu koostamise vajadust. KSH ei ole kooskõlas ka Alutaguse valla üldplaneeringuga, mille kohaselt väärtuslikule maastikule ei rajata tuulikuid, samuti tuleb vältida tuuleenergeetika arendamist aktiivses metsamajanduslikus kasutuses olevatel aladel, kuna metsamaa peab jääma metsa kasvatamiseks. Metsade majandamise (metsa uuendamise, kasvatamise, kasutamise ja metsakaitse) eesmärk on tagada metsa kui ökosüsteemi kaitse ja säästev majandamine. Metsa majandamine on</p>	<p>Ühe elektrituuliku jaoks on vaja raadata (olenevalt tuulikute vahedkaugusest, teede, sihtide ja kraavide olemasolust jms) kuni 3 ha metsa (halvimal juhul raadamist vajav loodusliku ala). Samas on ühe elektrituuliku toimimiseks vajalik 600 m-se tuulikute vahedkauguse korral 36 ha maad. Seega ei ole raadatav osa suurem kui 10% ning taristu sobilikul sättimisel saab osakaal olla märkimisväärselt väiksem.</p> <p>Soomes ehitatakse tuuleparkisid metsadega aladele ning sealne majandamine on näidanud, et nii metsa</p>

	<p>säästev, kui see tagab elustiku mitmekesisuse, metsa tootlikkuse, uuenemisvõime ja elujõulisuse ning ökoloogilisi, majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi rahuldava mitmekülgse metsakasutuse võimaluse.</p> <p>Metsamaad peaks majandama jätkusuutlikult. Tuulepargi alust maad ei ole võimalik taastada metsamaana, mistõttu kaob EP kehtestamisel suur osa väärtuslikust metsamaast jäädavalt ja oluline mõju looduskeskkonnale on pöördumatu.</p>	<p>toimimine kui ka tuuleenergia tootmine saavad koos eksisteerida.</p>
	<p>KSH aruande kohaselt on antud piirkond väga metsane ja vaatekoridore, kus oleks olulisel hulgal vaatlejaid ning tuulikud maastikupildis domineerivad, tekib väga vähe. Nimetatud väitega ei saa nõustuda – piirkonnaga piirnevad loodusväärtusega alad nagu Muraka raba ja teised madalaimestikuga alad, samuti Peipsi järv ja Iisaku vaatetorn, kust planeeritav tuulepark näha jääb. Kuna tegemist on 250m kõrguste tuulikutega, siis sellise kõrgusega tuulikud on nähtavad kõikjalt. EP-le lisatud visualiseeringud ei kajasta tegelikkust, kuna arvestatud ei ole planeeritava kõrgusega tuulikutega (250m).</p> <p>Seega rikuks tuulikute rajamine looduskauite alade, nagu kohalikud rabad ja märgalad, vaated ning reostab kohalike elanike vaated oma koduühest, millele lisandub öisel ajal valgusreostus.</p>	<p>Visualiseering on tehtud WindPro tarkvaraga ja see kajastab küllaltki reaalse situatsiooni. Seejuures on visualiseeringu koostamisel arvestatud 250 m kõrguste tuulikutega.</p>
	<p>Peressaare küla on pärandkultuuri objekt. Vahetult enne EP algatamist 28.10.2020 inventeeriti Peressaare pärandkultuuri objektid üle, mille tulemusena kadus kaardilt pindalaline objekt "Peressaare asundusküla" ja 24.04.2021 kanti registrisse endised asundustalukohad ehk punktobjektid, kõik nime "Põline talukoht" all (leitavad Maaameti kaardirakendusest). Inventeerija Jürgen Kusmin, RMK Läänemaa metsaülem. 25.02.2021 algatas vald EP. Kuna Peressaare näol on tegemist asunduskülaga kui tervikliku pärandkultuuri objektiga, siis on selline meelevaldne muudatus vahetult enne EP algatamist olnud ilmselt vajalik tuulepargile võimalikult suure maa-ala võimaldamiseks. Peressaares on vaid mõned põlised talukohad. Kavandame taastada Peressaare pärandkultuuri korrektsed andmed registris ning kõrvaldada valeinfo.</p>	<p>Peressaare küla piirkond jäetakse korrigeeritavast planeeringulahendusest välja.</p> <p>Pärandkultuuri objektide inventeerimine ja KOVEP algatamine ei ole omavahel seotud.</p>
	<p>Ukraina konflikti jälgides on võimalik järeldada, et energiataristu on strateegiliselt oluline sihtmärk. Olulise energiataristu paigutamine piirkonda võib muuta selle piirkonna sihtmärgiks vaenulikule tegevusele.</p>	<p>Sarnane oht on kõikjal Eestis ja see ei ole argumentiks tuulepargi planeerimine lõpetada.</p>

	<p>Seega toob ulatusliku tuulikupargi rajamine kaasa riski, et elanikud ja nende kodud satuvad võimaliku sõjalise konflikti korral ohtu.</p>	
	<p>KSH aruandes on toodud, et tuulikute võivad alguse saada tulekahjud ja selliseid õnnetusi on juhtunud ka Eestis. KSH kohaselt võib teatud juhtudel esineda süttimist, mille põhjused on peamiselt seotud äikesega kaasneva välgu tabamuse või tuuliku enda elektrilise või mehaanilise rikkega. Seega võib tuulikute paiknemine metsaalal kaasa tuua metsatulekahju, kuna rootori süttides liiguvad tuulikulabad paiskavad tulesädemeid kaugemale, mis võib kaasa tuua ulatusliku tulekahju.</p>	<p>Teemat on KSH aruandes käsitletud. Oluline tegevus tulekahjude ennetamiseks on tuulikute regulaarne hooldus, mis aitab tulekahju tekke riski viia minimaalseks. Lisaks on viimastel aastatel hakatud tuulikutesse paigaldama ka tulekahjude tuvastamise signalisatsioon. Siiski on KSH aruandes rõhutatud, et detailse lahenduse väljatöötamisel tuleb tähelepanu pöörata päästemeeskondade juurdepääsu võimalustele, kaasates lahenduste väljatöötamisse Päästeametit.</p>
	<p>Mobiililevile avaldatav mõju ei ole välja selgitatud. Ka täna on piirkonnas mobiilside levi probleemne, seega võimalikud täiendavad tõrked ei ole aktsepteeritavad.</p>	<p>Mobiililevile avalduva mõjuga tegeletakse, see oli käsitletud ka seletuskirja ptk 3.3.1, kus oli järgmise etapi tingimuseks seatud järgnev tingimus: tuleb teha koostööd Kaitseministeeriumi ning mobiilside operaatoritega selgitamaks tuulepargi rajamisega kaasneva võimalike mõjusid radarite tööle ning mobiilside kättesaadavusele.</p>
	<p>Planeerimisseaduse § 99 lg 2 kohaselt kaasatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eelvaliku koostamisse isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada, isikud, kes on avaldanud soovi olla eelvaliku tegemisse kaasatud, samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu elluviimise vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu.</p> <p>Kohalike elanike ja maaomanike kaasamine EP menetlemisse on olnud puudulik. Peale kaht aastat menetlemist teadsid 2023 aasta alguses EP algatamisest loetud EP ala (Oonurme ja Peressaare) kohalikud elanikud ja nemadki olid teadmisel, et tuulikud tulevad üksnes Tudulinna piirkonda. Info, et EP asukoha eelvaliku alad on Oonurme ja Peressaare kodude ja perede vahetus läheduses, jõudis ebameeldiva üllatusena paljude kohalike elanikeni ja maaomanikeni alles 2023 aasta jaanuari lõpus tänu kogukonna võrgustikule. Ametlikud teated EP osas saadeti vallavalitsuse poolt üksnes kohalikule külaseltsile, mis hetkel aktiivselt ei tegutse. Ei ole põhjust</p>	<p>Planeerimisprotsess on olnud planeerimisseaduse kohane ja avalik. Toimunud on mitu avalikku koosolekut.</p> <p>Nii Oonurme külaseltsi (e-postiga mare.rennel@gmail.com) kui ka Sahargu külaseltsi (e-postiga sahargu@hot.ee) on planeeringu algatamisest alates teavitatud. Eriplaneeringut puudutav info on nii valla veebilehel https://www.alutagusevald.ee/eriplaneering kui ka tuulepargi veebilehel www.alutagusetuulepark.ee.</p> <p>Avalikud arutelud on toimunud 16.11.2021 ja 25.01.2022 Tudulinna raamatukogus/kogukonnamajas ja aruteludest oli võimalik osa võtta ka Teamsi vahendusel.</p>

	<p>arvata, et vallal puuduvad kohalike elanike kontaktid, kuna vajadusel (nt valimisedeliste laialisaatmisel) jõutakse kõigi kohalike elanikeni. Kahjuks aga nii olulises küsimuses nagu tuulepargi rajamine eeldatakse, et inimesed, kes soovivad kaasatud olla, pöörduvad ise vallavalitsuse poole ja avaldavad soovi olla kaasatud.</p> <p>Kuna EP järgi planeeritavatest tuulikute tegelikult mõjutatud kohalike elanike ja maaomanike teavitamine on olnud olematu, siis kahjuks jääb mulje, et tahtlikult on üritatud mööda minna kohalikest elanikest, et vältida võimalikke vastulauseid enne kui EP jõutakse kehtestada. Eksitatus on kohalikke inimesi nii tuulikute asukoha kui planeeritavate tuulikute arvu osas.</p> <p>EP-t puudutav info ei kajastu vallavalitsuse kodulehel rubriigis „Räägi kaasa“, kuigi võiks eeldada, et nii oluline info on hõlpsasti leitav.</p> <p>Ülaltoodut silmas pidades järeldame, et KSH on koostatud ärihuvidest lähtudes ja ei ole väärtustatud kohalikke elanikke ja nende elukeskkonda.</p>	<p>Kui arvamuste andmiseks esitatud lahendus oleks jõudnud avalikustamisele, oleks igas eelvalikuala piirkonnas toimunud ka arutelu. Kui isik soovib olla planeeringuprotsessi kaasatud, siis saab ta sellest vallavalitsusele teada anda ning saadetakse ka personaalsed kirjad.</p>
	<p>KSH aruanne on tervikuna vastuoluline ning järeldustes ebaseenev. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju juhtimissüsteemi seaduse § 5 kohaselt on keskkonnamõju oluline, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara. Kuigi aruandes on suures osas välja toodud EP-ga seotud ohud loodusele ja mõjud inimestele, nende varale ja keskkonnale, siis lõppjäreldusena on siiski leitud, et olulisi mõjusid ei ole. Aruandes ei ole kajastatud piisava põhjalikkusega mõju inimeste tervisele ja heaolule, on alahinnatud mõju nii loodusele kui inimestele ja ei ole väärtustatud kohaliku elaniku harjumuspärasest eluviisi ja keskkonda, eeldades, et raha võiks kompenseerida või leevendada kaotatud elukeskkonda. KSH keskendub sellele, kuidas leida võimalusi leevendada või vähendada mõjusid, mida ei ole tegelikkuses võimalik leevendada, sest kui looduskeskkonda muudetakse inimtegevuse tagajärjel, siis on sellel pöördumatud mõjud. Küsitav on ekspertiiside läbiviimise kvaliteet ja ekspertide kompetents või kogemus, kui nt linnustiku uuring teostati peamiselt maanteedel.</p> <p>Aruandes toodud info põhjal ei ole võimalik kindlaks teha, millistest normatiividest on lähtunud aktsepteeritava mõju määramisel, mida nii loomad, linnud kui inimesed</p>	<p>KSH ekspertgrupp ei nõustu esitatud väidetega. KSH aruandes on hinnatud mõjusid ja nende olulisust, lähtuvalt nii asjakohasest teaduskirjandusest kui ka läbiviidud uuringutest. Samuti on mõjude leevendamiseks seatud meetmed (sh täiendavad uuringud) ja tingimused, millega tuleb järgnevas etapis arvestada. Oluline on teadvustada, et käesoleva EP etapiga määratakse põhimõttelised tuulepargialade asukohad ning detailsed lahendused ja ka mõju hinnangud antakse järgmises etapis, kui on selge tuulikute jm taristu täpsed asukohad.</p> <p>Lisaks märgime, et mõju hindamise eesmärk ei ole kavandatavat tegevust tingimata keelata, vaid hinnata võimalikke mõjusid ja riske ning seada vajadusel täiendavaid leevendavaid meetmeid ja tingimusi, et EP kehtestajal oleks olemas vajalik asjakohane teave otsuse tegemiseks.</p>

	<p>peaksid KSH põhjal rahulikult taluma, ei ole välja toodud, mille põhjal on hindajad otsustanud, et just need normatiivid on õiged ja asjakohased antud keskkonnas.</p> <p>Seega kokkuvõttes ei ole KSH läbiviimine ja aruanne vastavuses KSH läbiviimise eesmärgiga, seadusest tulenevate nõuetega ega anna piisava kindlusega alust väita, et tuulepargi rajamisega ei kaasneks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 5 kohast olulist keskkonnamõju, mis võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.</p>	
	<p>Alutaguse vallavolikogu otsuse eelnõu „Alutaguse valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande vastuvõtmine ja planeeringuala muutmine“ kohaselt on läbiviidud KSH eesmärgiks arvestada keskkonnakaalutlusi strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja edendada säästvat arengut. Täpsemalt on KSH eesmärgiks hinnata EP-ga kavandatava tegevuse elluviimisel kaasnevat olulist keskkonnamõju ning määratleda ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks vajalikud meetmed.</p> <p>Oleme seisukohal, et KSH ja EP esimese etapi aruanne ning tuulepargi asukoha eelvalik ei ole teostatud eeltoodud eesmärkidele vastavalt ja ei saa nõustuda valla otsuse eelnõuga. Vastavalt planeerimisseaduse § 109 lg 2 kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisega, et valitud asukoht on kõige sobivam kohaliku omavalitsuse EP-ga kavandatava ehitise püstitamiseks ning et ehitise asukoht, püstitamise üldised tingimused, asukoha eelvaliku tegemine, asukoha eelvaliku otsus ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne vastavad õigusaktidele ning keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande väljatöötamise kavatsuses sisalduv teave on piisav erinevate kaalutud asukohtade vahel valiku tegemiseks.</p> <p>Vallavolikogu otsuse eelnõu kohaselt on määratud kaheksa elektrituulikute ja nende toimimiseks vajalike ehitiste eelvaliku ala tulenevalt KSH esimese etapi aruandest. Nimetatud aladel hinnati tuulepargi rajamisega kaasneva võivaid olulisi</p>	<p>Eriarvamus on võetud teadmiseks.</p> <p>Eriplaneeringu koostamisel analüüsiti kogu valda võimalike tuulepargi jaoks sobivate alade osas ja esimeses eelnõus esitati ka looduskeskkonna poolest sobivad alad, mille vastu pole ükski arendaja huvi tundnud. Lähtuvalt huvitatud isiku huvist ja antud arvamuse esitaja arvamusel jäetakse alles vaid ala 1 ning eemaldatakse alad 2-8.</p>

	<p>keskkonnamõjusid mõjuvaldkonna põhiselt, arvestades seejuures KSH käigus läbi viidud uuringute tulemusi.</p> <p>Alutaguse vallavolikogu otsusega soovitakse heaks kiita kõik võimalikud asukohad ilma tegelikult kaalumata, millist mõju omab sellise mastaabiga arendus kohalikule loodusele ja elanikele.</p> <p>Kuna riiklik tuuleenergeetika arengukava on koostamisel, mille eesmärk on kindlaks määrata sobilikud alad tuuleenergia tootmiseks, ka kehtiv Ida-Viru maakonnaplaneering toob välja alad, mis võiksid sobida tuulepargi jaoks ja oleksid minimaalse mõjuga, siis jääb arusaamatuks, mis on argumendid, et kiirustades luua tuulepark alale, kus puudub täielikult vastav kommunikatsioon. Kuna planeeritaval alal ei ole võimalik liituda nõutava 110 ja 330 kv võrguga, mis oleks piisava võimsusega tuulepargi rajamiseks, siis on antud piirkonnas mõju keskkonnale oluliselt suurem kui piirkondades, kus on juba olemasolev infrastruktuur.</p> <p>EP vastuolu nii valla enda varasemate planeeringute ja arengukavadega kui ka kõrgemalseisvate maakondlike planeeringutega, mis koostatud siiski laiemat ringi asjatundjaid kaasates, tunnistavad ka antud EP algatajad ise. Samas soovitakse siiski oma ärihuve realiseerida EP kehtestades.</p> <p>Seega võib tekkida olukord, kus tuulepark rajatakse sinna, kuhu seda kehtivad planeeringud ette ei näe ja see jääb rajamata sinna, kuhu see oli algselt planeeritud ja kuhu selle rajamine oleks ilmselt tunduvalt mõistlikum ja soodsam või ka vähem keskkonda mõjutav.</p> <p>Samuti oleme seisukohal, et puudulike andmete esitamine niivõrd olulises dokumendis nagu KSH, on lubamatu.</p> <p>Eeltoodud argumentidele tuginedes ja ülaltoodud põhjustel oleme vastu tuulepargi rajamisele.</p> <p>“Me ei ole maad saanud kingituseks oma vanematelt, vaid võtnud selle laenuks oma lastelastelt.” Hoidkem seda, et ka neil oleks võimalus siin elada.</p>	<p>Nii Eesti kui Euroopa Liit on deklareerinud taastuvenergia tootmise tõstmise vajadust, sh peaks olema Eesti elektritootmine aastaks 2030 100%-liselt taastuvatest energiaallikatest.</p> <p>Ida-Virumaa maakonnaplaneeringuga kavandatud potentsiaalse tuulepargi ja kõrge tuulepotentsiaaliga aladest paljud on sellised, mis planeeringu kehtestamise järgselt ilmnenu riigikaitselistest vajadustest lähtuvalt ei ole enam elluviidavad.</p> <p>Taastuvenergia tootmise vajadustest lähtuvalt on korrigeeritud planeerimisseadust selliselt, et kohaliku omavalitsuse eriplaneering võimaldab muuta nii kohaliku omavalitsuse üldplaneeringut kui ka maakonnaplaneeringut.</p> <p>Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu koostamisel lähtutakse asjakohasest uusimast infost ja kui see tingib vajaduse muuta varasemaid dokumente, siis kooskõlas kehtiva õigusega seda vajadusel tehakse.</p> <p>Esitatud ettepanekud võetakse suures osas arvesse ning loobutakse asukoha eelvaliku tegemisel aladest 2-8.</p>
--	---	--

	<p>Projekti kodulehel on öeldud, et nii oluline objekt nagu tuulepark saab sündida vaid valla, kohaliku kogukonna ja arendaja üksmeeles. Alutaguse vallavalitsus on rõhutanud, et tuuleparki on võimalik rajada vaid nii, et kohalik kogukond sellest kasu ning kaasa rääkida saaks ja et planeeringu valmimisele on väga oodatud kohalike inimeste mõtted, soovid ja ettepanekud. Vallavolikogu esimees Marek Kullamägi on Oonurme külamajas 05.02.2023 toimunud kohaliku kogukonna EP teemalisel arutelul lubanud, et kohalike vastuseisu korral tuuleparki piirkonda ei rajata. Vallal on kohustus seista kõigi vallaelanike eest, ka nende, kes elavad hajasustusega piirkondades.</p> <p>Seega palume Alutaguse vallavolikogul: Keelduda asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande vastuvõtmisest ja lõpetada eriplaneeringu menetlemine.</p>	
--	---	--